

A-10832

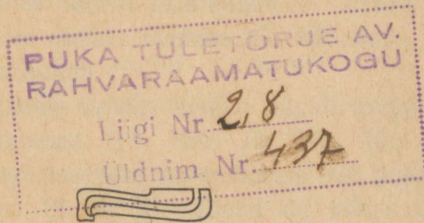
A3.

Inimese wahkord Jumalaga ja tee tõe.

A.6.

Julius Umbliä.

Tartus.

Trükitud H. Laakmann'i juures.
1912.

Immeere wapekord Jumsasgas

ja tee loela.

K.6

i 33328997

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

Inimese wahekord Jumalaga.

Kui ma inimesesoo wahekorda Jumalaga vaatlen, siis küsin mina kõige pealt, kas on Jumalat olemas?

Suurem osa inimesi ei taha elawa Jumala olemas olemisest midagi teada, sest see mõte, et üks elaw Jumal inimeste saatust juhib, kohustab inimesi selle järele küsima, mis see Jumal oma loodasjalt nõuab ja inimene tunneb, et tema teod karistusewäärilised on, sellepärast salgab ta siis heameelega Jumalat ära. (Joh. 3, 20.) Kuid siin tuleb rohkem sellepeale waadata ja läbi katsuda, kellele õigus on antud, Jumala olemas olemise üle otsustada. Wõib ju ometi ainult selle otsus mõõduandew olla, kes oma ettemääratud teed on käinud, ja ma tahan ka selle mõtte edaspidises arutuses selgitada, kes ainult kõigist põrmu sees sündinutest täiesti oma kutset on täitnud ja kellele üksi õigus on, Jumala olemas olemise üle otsustada, ja mis-sugust tunnistust ta annab.

Igaüks, kes Jumala olemas olemist salgab, annab sellega oma halbtusest tunnistust. (1. Kor. 15, 34). Kes Jumalat ära tunda tahab, peab iseenese parandamise läbi temale läheneda püüdma. (Ebr. 11. 3, 6). Jumal on kõige wõimuse, kõige täiuse ja kõige headuse mõiste ja ühtlasi kõige olemise põhjusemõte. Mitte millegist ei wõi midagi saada, ikka peab üks sünnitaja olema, ja see elu sünnitaja on elaw Jumal. Jumala äratundmisele jõuab inimene ainult selle läbi, et ta oma tahtmist Jumala tahtmise alla paenutab, ja seda täita püüab, mis tema Looja temal käsib. (Joh. ew. 1. p.)

Kui meie nüüd Jumalat kõige olemise põhjuseks arwame, siis peame kui tema esimesed eluolewused selle järele küsima, mis jaoks ta meid on loonud ja mis ta meilt nõuab, et oma

kutset täita. Selle kohta annab meile kõigi raamatute raamat, piibel, seletust, temas on Jumala käsud ja ilmutused üles pandud. Kuna kõik see, mis inimesed mõtelnud ja kirjutanud on, puuduliseks jääb, on piiblis täielik tõde ja jumalik tarkus, see raamat annab kõigi tähtsate küsimiste ja selle elu mõistatuste peale ainsust õiget wastust. Ta annab meile kirjelduse, kuidas see inimene, kes Jumala käskude vastu teeb, hukka läheb ja see, kes tema käskusid peab, enesele elu ja õnnistust wõidab. Piibel on sellele kinnine raamat, kes ennast mitte Jumala tahtmise alla ei alanda ja tema käskusid täita ei püüa. Igaüks, kes mitte sellest raamatust tarkust ei otsi, käib kui pime elust läbi.

Ma tahan selles raamatus kõige pealt inimesesoo wahekorra Jumalaga kindlaks teha, ja algan loomiselooga, esimese inimesepaari loomisega peale. Ma arwan, et igalühel piibel käepärast on, ja wõtan sealt ainult kõige tarwilikumaid, minu mõtteid kinnitawaid sõnu wälja.

Jumal lõi inimese oma näoliseks. Ja et oma Jumala näoliseks saada, pidi inimene omalt poolt wabatahtmisel oma tahtmist Jumala tahtmise alla alandama ja Jumala käsku, mis talle eluks antud, täitma. Teisiti ei wõinud üht olewust, kes Jumala sarnane ja tema näoline pidi olema, mitte luua, temale pidi tahtmise wabadus antama. Kuna loomad loomusunni järele, ja loodus teatawate seaduste alla käiwad, wõis inimene head ja kurja teha ja pidi omal wabal tahtmisel Jumala käsku täitma.

Mullatükist tegi Jumal inimese ja puhus talle elawat hinge sisse. Ta istutas eluidu selle mullatüki sisse, mis pärast täielisele õitemisele edenema pidi. Otse niisama, kui meie seda praegu weel looduses näeme.

Inimesele anti waba, iseteadew teguwiis, mis üks meie jumaliku päritolemise peatundemärkidest on.

Meie leiame esimese inimesepaari paradiisis, kus ta igast elumurest waba on, Jumalaga otsekoheses läbikäimises ja temaga lapselikus wahekorras. Issand kirjutab esimesele inimesepaarile otsekohe ette, kuidas ta elama ja olema peab, et selleks saada, milleks ta loodud on, nimelt Tema näoliseks.

Tema käsk oli: „Sina pead sööma kõigist aia puudest, kuid hea ja kurjatundmise puust (ehk elupuust) ei pea sa mitte sööma, sest mil päewal sa sellest sööd, pead sa surma surema“. (1. Moos. 2. 16, 17.) Missugune mõte on selles käsus? Esiteks selgub sellest, et inimene edenemisekäigu alla oli heidetud, sest temale oli üteldud, et ta kõigist puudest süüa võib, mis aias on, kuid ühest puust, mis keset aeda istutatud oli, sest et see kõige tähtsam puu terwes aias oli, kuna ta eneses inimese elu ja surma peitis, ei pidanud ta mitte sööma. Kui peenemõtteliselt Kiri sellest elupuust ütleb 1. Moos. 3. 3: „Ärge sööge sellest, ärge puutuge seda ka mitte, et teie ära ei sureks“. Meie näeme, et siin paljust on tarwitatud ja pärast leiame, et esimesed inimesed ühtlasi elupuust söiwad. Selle elupuue üle on nii palju waieldud ja ometi ütleb meile Jumala käsk selgesti, et sellest puust söömine inimesele surma pidi tooma. See pidi siis nagu patt olema, sellest puust süüa, sest et see inimese elu ära rikkus.

Waatame patulangemist tema üksikutes osades lähemalt. Seal on üteldud 1. Moos. 2, 25: „Ja nemad oliwad mõlemad halasti, inimene ja tema naene; ja ei häbenenud mitte.“ See tähendab, et nad nagu lapsed ilmsüütuserüüdi kandsiwad ja häbi ei tunnud.

Edasi seletatakse meile kahekõnest ussi ja naese wahel, kuid see ei ole tähtjas teada saada, milwiisil seda juttu aeti. Uss tähendab wist küll himu mõttepilti naese rinnas. Lühidelt, naesel ärkab himu seda teada saada, mispärast Jumal, kes ometi kõik neile on loonud, sellepeale niisuurt rõhku paneb, et nad sellest puust mitte ei sööks. Meile üteldakse ka, et see wäga naljakas ja himu puu oli, mis targaks tegi ja pealt ilusa wäljanägemisega, et sellega naese rinnas ärkawat lihahimu tähendada. Selle peale tähendawad ka apostel Jakobuse sõnad 1 p. 15 s.: „Selle järele, kui himu ennast wastu saanud, siis toob tema patu ilmale, aga kui patt saab täiesti tehtud, siis sünnitab tema surma“. Naene jagab oma uudishimu ja lihahimu mehele ja nad sööwad ühtlasi elupuust.

Terwe patulangemine on meile nagu pildis ettekujutatud, sest meie näeme selle järeldustest, et siin mitte lihtsa õuna-

söömiseega tegemist ei ole. Ii, see oli patt, mida inimesele mitte andeks anda ei võidud, sest et see temale surma tõi, ja temas tärkawa elu ära häwitas. Ja niisama nagu laps, kes isa käsu wastu on teinud, alles pärast seda aru saab, et ta kurja on teinud, nii saab ka esimene inimesepaar alles pärast tegu oma üleastmisest aru. Nende silmad tehtakse lahti, ja nad näewad, et nad halasti on. Häbitundmus, mida laps ei tunne, on nende üleastmisega ärkanud, nad kaotawad oma teo läbi ilmsüüta, lapseliku wahekorra Jumalaga, milles nad enne on olnud. Nad tunnewad, et kurja on teinud, ja kardawad Jumala palget, sest et nad tema käsu järele ei ole käinud ja elupuust on söönud. Milleks neid Jumal on loonud, oma näoliseks, selleks ei wõi nad enam saada, nendele loodud paradiisi on nad oma patu läbi kaotanud ja sellele järgneb lubatud karistus.

Mitte ei ole see halastamata Jumal, kes wäikese üleastmise pärast terve inimesesoo wande alla paneb, waid see oli juba inimese loomise põhjusmõte, et kes Jumala käsu wastu teeb, surema peab, kes tema käsku peab, igawest elu wõidab. (Rom. 8. 13.) See on kõige ülem käsk, et inimene oma tahtmist Jumala tahtmise alla alandab, ja seda täita püüab. Selles tuleb Jumala armastus nähtawale, kui tema käskusi peetakse. (1. Tess. 4. 2, 7, 8.)

Oma waba tahtmise järele pidi inimene Jumala käsku täitma, et selleks saada, milleks ta loodud oli, nimelt tema näoliseks.

Kui esimene inimesepaar seda eluidu, mis Jumal nende sisse istutanud, kuni temast ettemääratud õitsemiseni oleks edeneda lasknud, ja mitte Jumala käsu wastu ei oleks eksi- nud, siis oleksiwad nad Jumala näoliseks saanud.

Esimene inimese paar rikkus Jumala täieliku töö ära, ta sugutas nõrkuse mõjul ja wõis sellepärast ka ainult täiuseta, surmale määratud olewusi sünnitada ja seitsaadik walitseb surm terve inimesesoo üle. Surm on patu palk. See oli patt meie sees olewa waimu wastu, mis Aadam tegi ja mida inimesele mitte andeks anda ei wõidud, sest et ta kõrgemat elu temas ärahäwitas. Jumala waim on see kõrgem elu meie

sees, mis ainult puhtas, nõrgestamata kehas elada võib. Meie keha on püha Waimu tempel ja kes seda templit mustuse eest hoiab (see tähendab iga lihaliku süü eest) selle sees elab tõe waim, see on Jumala Waim (1. Kor. 3. 17, 6, 19). Aadama süü läbi on inimene alamaks olewuseks saanud. Tema patt karistas teda ennast ja häwitas kõrgema elu tema sees, ta ei jõudnud sellele täiusele, mis temale osaks oli määratud.

Inimese ärawandumise juures näeme jälle, et see mitte halastamata Jumal ei ole, kes oma loodud olewusi ära tahab kaotada, waid kohe mõtleb ta langenud inimesesoo päästmise peale ja töötab Messia tulemist, kes kadunud inimesesugu Jumala juurde jälle tagasi tooma ja ussi pead ära rõhuma saab. Tema saab ussist, see tähendab himust inimese rinnas wõitu, ja ei lange mitte kiusatuse wõrku, nagu esimene inimesepaar. — Et esimese inimesepaari patulangemist weel selgemate sõnadega seletada, siis ütlen weel kord, et esimese inimesepaari patt enneaegne lihahimu täitmine oli, nad sigitawad nõrkuses ja suutsiwad siis ka ainult surmale määratud olewusi sünnitada. Niisama, nagu üks mitte täiskaswanud inimene ainult nõrku olewusi sünnitada võib (Rom. 8, 3).

See ei ole sugugi ainuarwamine ehk iseäraldus minu poolt, waid Kristuse õpetus tunnistab seda mõtet õigeks. Sest mis Jumal esimesele inimesepaarile paradiisis keelas, elu puust süüa, seda keelab meile ka tema poeg Jeesus Kristus oma puhta ja karske eluga, mille läbi ta oma Jumala näoliseks saab ja kutsub ka meid, oma järeltulejaid, niisama tegema, et ka meie paremateks olewusteks saaksime. Selles on inimesesoo õndsus, mis Kristus maailmale kuulutab. Ikka on see üks ja seesama käsk, kui ainus tee tõe ja täiusele ja ma tahan oma edaspidises seletuses weel selle peale näidata, et kõik käsud ikka ainult selle ühe peale tähendawad. Kui seda ühendust ei tunta, siis on piibel täiesti arusaamata.

Inimeste elu kohta pärast patulangemist, leiame ainult lühikesi teateid, kuid need näitawad meile, kuidas kuri kurja sünnitab.

Aadami poeg Kain lööb oma wenna Abeli maha. Wennatapmine on esimene teade inimeste elust ja edasi kuuleme,

et inimesed Jumalast ära taganesiwad ja ainult oma himudele elasiwad. „Nad kosisiwad ja laskisiwad endid kosida“. Jumalast ei hoolinud nad midagi ja ainult mõnest wähesest kuuleme, et nende elu Jumala meelepärast oli. Seal süttib siis Jumala wiha põlema inimeste üle ja ta otsustab hirmsat kohut pidada. Ainult üks leiab tema silma ees armu: „Noa“. Issand kuulutab temale, et ta kõike liha suure weeuputuse läbi ära häwitada tahab ja käsib temal laewa ehitada, mis teda hukkaminemise eest peab hoidma. Ainult kaheksa inimest jääwad weeuputusest üle ja meie näeme uut inimesesugu tõusma. Kuid ka see uuesti tõusnud inimesesugu pöörab end Jumalast ära ja käib ise oma teed ja ainult üks mees on see jälle, kes Jumala meelepärast on, „Abraham“, tema ja tema sugu peale pöörab end siis ka Jumala terve armastus. Minu mõte ei ole mitte, üksikult neid armutöösid kirjeldada, mis Jumal selle rahwale on teinud. Waid ma nimetan ainult, et ta neile Moosese, Wana seaduse anderikka põhjendaja läbi sellekordse inimesesoo kohta täieliku seaduse andis ja ikka jälle nende seast prohwetid äratas, kes neid oma Jumala „Jehowah“ usus kinnitama ja õpetama pidiwad. Kuid hoolimata kõigist karistustest ja noomimistest ei suutnud ka prohwetid neid Jumala meelepäralisele elule juhatada. Patu wanne rõhus inimesesoo peal, inimene ei jõudnud omast wäest mitte liharõõmule wastu seista ja meie näeme inimesesoo waimlist langemist kuni Kristuse sündimiseni, kes uut elu waimliselt langenud inimesesoole toob.

Kuna ma patulangemist ja selle järeldusi inimesesoo kohta kirjeldanud olen, tahan ma nüüd Aadami süüle Kristuse walgusekuju ja tema äralunastamisetöö wastu seada. Niisama nagu Jumal esimese Aadami lõi, astub ka teine Adam jumaliku jõu läbi elusse. On kirjutatud Ebr. 7, 16: „Kes ei ole lihaliku käsusõna mööda saanud, waid lõppemata elu wäge mööda“.

Naese seemnest, nagu Issand esimesele inimesepaarile paradiisis tõotas, puhtast neitsist sündinud, astub Jeesus maa-pealsesse elusse. Tema teeb terve inimesesoo edenemisekäigu läbi, kuid läheb Adamast ja tema järeltulejatest selle-

poolest lahku, et ta Jumala käsku igapidi täidab, puhtaks ja karskeks jääb ja kiusatusele, mis ka temast eemale ei jää, alla ei anna.

Nagu Aadam enne patulangemist Jumalaga otsekoheses läbikäimises ja lapselikus wahekorras oli, nii jääb ka Jeesus kõigel oma maapealse elu ajal oma Jumala ja isaga alalisesse ühendusesse, ja meie näeme Jumala kaitsewat kätt kõiga tema elu üle, sest et ta sõnakuulelikuks jääb ja mitte Jumala käskude wastu ei tee.

Kui Jeesuse elu peale vaatame, siis on see kõige silmapaistwam, et ta maa peal täiesti puhtalt ja kasinalt elas ja selleläbi kõigist põrmu sees sündinutest lahku läheb. Oma täielise puhta eluga wõidab ta elu krooni ja täieliku seaduse-täitja jõu. Aadama langemise läbi nõrgestatud inimesesugu ei wõinud Moosese seadust igapidi täita. (Rom. 8, 3.) Jeesus Kristus on täielik seaduse täitja ja saab oma Jumala näoliseks ja sarnaseks, milleks inimene loodud oli ja milleks esimene inimene Aadam oma sõnakuulmatuse läbi mitte ei saanud. On kirjutatud Kol. 1, 15: „Kes on nägemata Jumala täis kuju, kes enne kõike looma on sündinud“.

Jeesus oli lihaks saanud sõna, kelle läbi kõik asjad loodi. Ew. Joh. 1, 14: „Ja sõna sai lihaks, ja elas meie seas, ja meie nägime tema auu, kui Isast ainusündinud Poja auu täis armu ja tõtt“. Ja Paulus kirjutab 1. Tim. 3, 16: „Ja kõikide teades suur on see jumalakartuse salaasi: Jumal on awalikuks saanud lihas, õigeks mõistetud waimus, nähtud inglitest, kuulutatud paganate seas, ustud maailmas, üleswõetud auuga“.

Ma ütlen weel kord, et Jeesus Kristus oma täielise kasina eluga paremaks olewuseks ja Jumala näoliseks on saanud ja et ta seda käsku, mis Issand esimesele inimesepaarile paradiisis andis, nimelt elupuust mitte süüa, täiesti täitis. Meie ihu on kõigewägewama Jumala tempel ja seda ei ole Jeesus ühegi lihaliku süü läbi roojastanud ega nõrgestanud, sellepärast elab ka tõe waim tema ihus. Kol. 2, 9: „Sest tema sees elab kõik Jumala olemise täius ihulikult“.

See armuõpetus, mis Kristus maailmale kuulutab, on üleskutse inimesesoole, et nad liharõõmud mahajätaksiwad.

Mille läbi tema ise paremaks olewuseks ja oma Jumala näoliseks on saanud, nimelt oma täieliku kasina eluga ja paradiisis antud käsu täitmiseega, seda kuulutab ta ka meile oma wendadele, et ka meie kõrgema elu osalisteks ja paremateks olewusteks saaksime.

Heidame lühikest pilku Kristuse maapealse elu peale. Tema sündimist kuulutawad maailmale taewased wäehulgad ja nimelt on need karjased wälja peal, kes esimese teate Önnistegija sündimisest saawad. Siis kuuleme meie, et uus täht taewasse on ilmunud, mille järele hommikumaa targad maailma Önnistegijat kumardama tulewad. Edasi näeme meie Egiptusesse põgenemisel Kõrgema kaitsewat kätt Jeesus last warjawat. Siis leiame teda tema kaheteistkümnel eluaastal Jerusalemma templis, kus ta Juuda rahwa wanemaid oma teadmiseega imestusele sunnib. Kaheteistkümnest kuni kolmekümne aastani ei leia meie tema elu kohta mingit teadet. See on küll see ajajärk tema elus, kus ta ennast oma suure tööle ettewalmistab ja täiusele püüab.

Oma kolmekümnnendal eluaastal astub ta awalikusse elusse ja näitab Kaana pulmas maailmale esimest korda, et tal üleloomulised jõud tarwitada on, ta teeb wett wiinaks.

Selles mälestusewäärilises pulmas ütleb ta oma emale, kes sellest küll teadis, mis kutse tal maailmas täita oli, järgmised sõnad: „Naene, mis on mul sinuga tegemist? Minu tund ei ole weel tulnud“.

Meie näeme nendest sõnadest, et ta ennast millegi läbi eksitada ei lase, waid kõiges ühe kõrgema käsu järele käib. Jeesuse imetegusid on nii palju arwustatud ja nende üle kaheldud, ühed tahawad neid loomulikul teel ära seletada, teised jälle peawad neid wale teadeteks. Ja ometi kui wähe õiget järelemõtlemist on neil inimestel. Siin peab ometi ainult selle peale waatama, kes need imed tegi. Kes Kristust Jumala pojaks peab, see peab ometi tunnistama, et tal oma lsa jõuu sees kõik asjad wõimalikud oliwad, sest tema Isa on ju selle terve maailma teinud, ja tema imeteod sünniwad siin ilmas weel iga päew, kellel nende jaoks ainult nägew silm on. Oma imetegudes näitab end Kristus kui elawa

Jumala poeg, kellele kõik võimused on antud. Ta ajab inimestelt kurjad waimud välja, hüüab surnuid haudadest, tema sõna kuulawad tuul ja laened, ja ka sina inimeselaps pead tema sõna kuulma, et paremaks olewuseks saada. Kui meie wana ja uue ilma muinaslugusid ja wanajutusid loeme, siis ei leia meie sealt kaugeltki tema sarnast kuju, kellele niisugune võim oleks antud. Inimeselik waim ei ole julgenud midagi niisugust välja mõtelda, missugune kuju meile siin tõsiselt ette tuleb.

Kord küsiti Jean Jack Rouseault, kes kui waba mõtleja tuttaw on, mis tema Kristuse muinasjutust arwab ja tema wastas: Mõtle ka sina niisugune suurepäraline muinasjutt välja, ja ma usun seda, et see muinasjutt on. Niisama küsiti Napoleonilt, kui ta St. Helena saarel wangis oli, mis ta ristiusust ja Kristusest arwab ja tema wastas: minu isik awaldas inimeste peale suurt mõju, kuid niisugust võimu, nagu Kristusel inimesesoo peale oli, ei arwanud ma enesel ialgi olema.

Pärast seda, kui Jeesus awalikusse elusse astus, näeme teda jüngrid enese ümber koguma ja nimelt on neid kitsamal ringil kaksteistkümmet, kes oma endise töö ja tegewuse maha jätawad ja temaga kõigil tema käikudel läbi maa ühes käiwad, kus ta armuõpetust kuulutab ja jutlustab.

Selleks peab ühel isikul teataw võim olema, nii inimeste peale mõjuda, et nad kõik, mis neile senini armas oli, maha jätawad ja teist elu algawad, mis neile senini wist sugugi meelejärele ei olnud. Jeesus wiib oma jüngrid sellest ilmast ja tema rõõmudest välja ja näitab neile kõrgema elu eesmärki. Ja seda kõrgemat elu woiwad nad ainult selleläbi kätte saada, kui nad oma senist elu muudawad ja igas asjas tema elu eesmärgiks wõtawad. Ta õpetab neile, et maailma oma rõõmudega inimest halvaks teeb, kuna niisugune elu, nagu tema on elanud, inimest paremaks teeb ja tötundmisele wiib.

„Mina olen tee, tõde ja elu“.

See oli tema hüüdmine inimesesoole seekord ja weel täna. Ehk püüa nii elada, nagu mina elanud olen täielikus puhtuses ja kasinuses, siis jõuad sa äratundmisele, et mina

tõe tooja ja eluwürst sind patu wandest wabastanud olen, ja sinule wõimaluse olen andnud, hoolimata sinu patudest Jumalaga waimliku ühisusesse tulla ja et minu käsud sinule õnnistuseks on.

Ei ükski teadus ega wõera teadmise omandamine ei wii sind õele ja äratundmisele, waid wõitluse läbi oma lihalikkude himude wastu, saad sa paremaks olewuseks. (Kol. 2, 8, 23. 3, 10.) Ainult iseenese parandamise läbi jõuad sa äratundmisele, et Jeesus Kristus elawa Jumala poeg on, kes sind patu wandest wabastanud, mis kuni tema tulekuni inimesesoo peal rõhus. Inimene ei jõudnud omast jõust mitte oma himudele wastu seista, waid Kristuse lunastamise surm on talle selleks wõimaluse awanud. See ei aita sulle midagi, kui sa enesele ka terve inimesesoo teadmise omandad, äratundmisele ei jõua sa mitte, kui oma elu Kristuse õpetuse mõttes ei muuda.

Selle järele kui Jeesus oma jüngrid maailma rõõmu põlgama õpetanud, on Peetrus temale kõige suuremaks rahulduseks: „Meie oleme uskunud ja äratundnud, et sina oled Kristus, elawa Jumala poeg“.

See tunnistus on tarkuse katsumisekiwi. Rom. 10, 9. 1. Kor. 1, 2, 3, 1. Joh. 4, 2. Kes seda tunnistust ainult suuga ei anna, waid oma sisemise äratundmisega südamest selle sisse usub, see on seda, kelle sisse ta usub, oma südamesse wastuwõtnud. See on waimline sündmus. Meie peame Kristuse kui waimlise kalju peale waatama, kellest meie sööme ja keda ta meile oma õhtusöömaajal pakub, kui meie tema käsusõnu oma peale mõjuda laseme. Ta ütleb Joh. ew. 6: „Minu sõnad on waim ja elu“. Kes seda tunnistust anda ei wõi, see kõnnib pimeduses ja ei tunne seda walgust, mis meile Kristuses paistab. Mina olen maailma walgus, kes minu sõnu usub, ja nii elada püüab, nagu mina olen elanud, seda tahan ma tema patudest hoolimata walgustada. Joh. ew. 14. Weel kordan ma seda, et Kristuse üles-

kutse maailmale see on, liha rõõmusid, see on, seda maailma põlata, et inimesed paremateks olewusteks ja ühe kõrgema elu osalisteks saaksiwad.

Lihalikud himud on kõige paha, kõige wiletsuse ja haiguse juur. Nemad on need, kes inimese jõuu headuse jaoks ära rööwiwad. Lihalikud himud häwitawad Jumala templi, meie ihu, ära. Paulus kirjutab 1. Kor. 3, 17: „Kui keegi Jumala templi ärarikub, teda tahab Jumal ärarikkuda; sest Jumala tempel on püha, ja see olete teie“.

Jeesuse kõigest maapealsest elust woolab armastus välja. Armastus Jumala ja oma kaasinimeste wastu. Armastus Jumala wastu awaldab end tema karwapeelses sõnakuulmises Jumala ja tema käskude wastu. Ta alandab oma tahtmist alati Jumala tahtmise alla, nagu teda Ketsemani aias ütlemale kuuleme: „Aga mitte minu, waid sinu tahtmine sündigu“.

Meie ei pea mitte arwama, nagu ei oleks Kristus oma jumaliku olemise pärast mitte pattu teha wõinud, waid niisama nagu esimese Aadami juures ei lähe kiusatus ka temast mööda, kuid tema paneb sellele wastu ja ei anna alla.

Armastus meie, oma kaasinimeste ja wendade wastu, awaldab end selles, et ta meie patude pärast wabatahtliselt surma kannatab ja meile wõimaluse awab, jällegi Jumala lapseks waimlisesse ühisusesse saada. Ehk ta küll oma puhta eluga kõrgemaks olewuseks on saanud ja oma wõimu ja täiusega kaugelt üle on, siiski nimetab ta meid oma wendadeks ja kannatab meie heaks wabatahtselt surma, et patuwannet meist ära wõtta. Oma puhta elu ja sõnakuulmise pärast Jumala käskude wastu elupuust mitte süüa, ei olnud tema surmale määratud, kuid ometi kannatas ta seda meie eest wabatahtlikult. Sellepärast on Jumal teda ka surnuist üles äratanud ja oma auu sisse üles wõtnud ja ka meil on lootus tema läbi Jumala auu sisse wastuwõtetud saada.

Nendes kahes käsus, armastuses Jumala ja ligimese wastu on kõik seadus ja prohwetid koos. Neid kahte käsku on Kristus kõige laialisemal ulatusel täitnud ja on Jumala näoliseks saanud.

Kui Jeesuse elu vaatleme, peame enestele tema seisukorda sellekordse maailma vastu ettekujutama. Waimlise ülemuse esitajad oliwad muidugi Juuda wanemad ja nendega oli Jeesusel peaasjalikult tegemist. Nad katsusiwad teda igawiisi tema kõnedes püüda, et tema lugupidamist rahwa ees kaotada, sest rahwas, kes tema imetegusid oli näinud, kelle poole ta kõige oma armastusega oli pöörnud, uskus tema sisse, ja juutide waimulikkude auu, kelledest enne tema ilmumist suurt lugu oli peetud, langes märksasti, ja selleläbi tekkis lepitamata waenlus tema vastu. Tema, kui inimeseliku südame tundja, mõistab ennast nende salakawaluste vastu kaitseda ja igal juhtumisel wõidab ta nad ära; ta heidab neile pealegi nende sündmata teguwiisi ette ja karistab nende silmakirjalist jumalateenistust, mis ühegile tõenõudjale inimesele rahustust ei wõinud anda. Jeesus nimetab ennast nende, see on Moosese seaduse täitjaks ja teeb neile selgeks, et nende seadusetäitmine ainult välispidine näitemäng rahwa ees on ja täiesti Moosese seaduse põhjusemõttest kõrwale on kaldunud.

See on arusaadaw, et niisuguste asjade seisu juures juutide waimulikkude poolt tema vastu leppimata wiha tekkis. Ja nii sünnib ka praegu weel iga ühega, kellel julgust on rohkem teada tahta ja maailmale etteheidab, et ta needmise-wäärilist elu elab ja nende patust elu laidab; teda püütakse kukutada ja tema mõtteid waleks ajada.

Kristus on see, kes puhtuse põhjusemõtet esitab, ja seda kui ainust õndsuse teed inimesesoole näitab. Meie wõime arwata, missugust tõrmi see sellekordses mõtlewas ilmas sünnitas. Sest midagi wastumeelsemat ei wõi inimesel olla, kui temalt himudetäitmise õigus ärawõtta. Ta ei mõista enesele seda arwamist sugugi ettekujutada, sest et tema terve meel ja mõte himude rahustamise peale käib ja selles ainust elulõbu näeb. Ja ometi on see pettus, millest paljud liig hilja aru saawad. Puhtuse põhjusemõte, mida Kristus esitab on seesama käsk, mida Issand esimesele inimese paarile paradiisis andis, nimelt elupuust mitte süüa. Sest inimese sees on eluidu, mida ta kuni täiuseni edendama peab, ja seda

eluidu on Kristus oma ihus kuni täiuseni edendanud. Oma täielise puhta elu läbi on ta elu ja tõsiduse würstiks saanud. Tema ei söönud mitte elupuust, nagu esimene inimesepaar ja on sellepärast oma Looja näoliseks saanud.

„Mina olen tee, tõde ja elu“. See on tema hüüdmine inimesesoole. Tema, kes täielist tõtt tundis, ei wõinud seda oma kaasanimestele äraseletada, waid wõis neile tõeteed näidata ja neid temast kuulutatud tõe uskumisele üles kutsuda, et ka nemad niisuguse eluga, nagu tema elanud, paremateks olewusteks saaksiwad.

See ei ole nimelt, et meie wiisil rääkida mitte wõimalik, inimesele midagi selgeks teha, mis tema waimlisest silmaringist kõrgemal seisab; ainuke wõimalus teda kõrgema asja äratundmisele saada, on parandamise teel tema peale mõjuda katsuda. Muidugi wõib kedagi ainult siis parandada, kui ta enamteadjat usub ja temale juhutatud paranduse teed käib. Sellepärast on Kristuse esimene nõudmine usk, ja usk Kristuse sisse ainus tee ise paremaks saada. Kes headuse sisse usub, see hakkab ise head tegema ja saab selle läbi ise paremaks. Kes ennast inimeseliku teadmise kitsa piiride peale toetab ja midagi peale selle teaduse tõeks ei pea, see ei suuda kõrgemale teadmisele ja kõrgemale elule jõuda. Tema jääb pimedusesse, sest et ta mitte walguse teed ei käi.

Et oma mõtteid selgemine awaldada, kordan ma oma endiseid mõtteid weel teisel kujul. Ainult tark wõib tarkusest aru saada ja et targaks saada, pead sa enamteadjat uskuma. Ja see enamteadja on Kristus, kes sind targaks ja mõistlikuks teha tahab ja sulle tee kätte juhatab, kuidas sa targaks saad. See ei ole mitte keeruline ja raskesti arusaadaw seaduse andmine, waid lihtne käsk „käi minu järele“ ja püüa nii elada, nagu mina olen elanud, siis tahan ma sulle elu krooni anda ja sind tõetundmisele

wiia. (Joh. ilm. 2, 7.) Sagedaste olen ma kuulnud, kui usust kõneldakse, üteldama, kuidas pean ma midagi uskuma, millest ma aru ei saa. Usk on just see, mis sind selle arusaamisele wiib, mis sulle õndsuseks on.

Iga usuõpetuse põhjusemõte on üksiku isiku parandamine. Paganate juures, kes mitmeid jumalaid auustasiwad, oli jumalateenistus ohwerdamises ja wälimiste kombete täitmisel, sise-
mise elu ülendamisest ei teadnud nad midagi. Juudid, wana testamendi tunnustajad, oliwad Jumalalt Moosese, wana seaduse põhjendaja läbi, selleaegse inimese kohta täieliku seaduse saanud, mille eesmärgiks inimese sisemise elu tõstmine ja parandamine oli, kuid lihas nõrgestatud inimesesugu ei jõudnud seda seadust täita (Rom. 8, 3) ja nende usk oli ajajooksul täieste wälimisteks kombeteks muutunud. Suuga auustasiwad nad Jumalat, kuid süda oli temast kaugel ära, nad pidasiwad wälimistest kombetest kinni, tegiwad aga salaja Jumala käskude wastu pattu, kes neid karistuse läbi asjata parandada katsub. Nad langewad ikka jälle oma Jumalast „Jehowast“ ära ja pöörawad teiste jumalate poole, ehk küll Jumal neid, nagu ühtegi teist rahvast, nähtawal wiisil kaitseb. Usk Jumala sisse ei olnud nende lihliku meele järele. Ka prohwetid, keda Jumal ikka jälle nende seas äratas, ei suutnud neid paremale elule juhatada, waid rahwas on neid tagakiusanud ja surmanud. Kristus on see, kes nende äralangemist etteheidab ja ennast nende, see on Moosese seaduse täitjaks nimetab, mille peale nad nii uhked on. Muidugi kaswatas see wiha tema wastu päew päewalt suuremaks.

Kristus seisab inimestega wastamisi, kes temast kuulutatud tõest ja tarkusest aru ei saa ja äratas juba selle läbi nende wiha. Nagu see weel tänapäew igaühega sünnib, kes Jumaliku sõna peale juhatas ja head tahab, kuid ainult seda teisele äraseletada ei suuda, sest et selle mõisteilm liig kitsas on ja keegi seda heameelega lubada ei taha. Igaüks peab ennast heameelega teaduse küünlaks ja iseäranis need kes enesele ülikoolis õppimisega wõerast teadmist on omandanud.

Wõera teadmise omandamine ei wõi arusaamise ja mõistmise jõudu mitte suurendada, see wõib neid ainult harida.

Mõistus nõuab individualset, (ainuisiklist) elu. Mitte sündimine ei üleenda inimest ja ei anna talle kõrgemat seisust, waid oma individuaalse elu läbi peab ta seda wõitma, see tähendab hingelist kõrgust, mis ainuke tõsine kõrgem seisus on, mille järele igaüks wõitlema peab.

Mitte ainult juutide waimulikud ei ole Kristusest aru saanud, waid, mis talle weel enam walu tegi, tema oma jüngrid ei mõistnud teda. Sellepärast kõneleb ta ka, et oma mõtteid arusaadawamaks teha, enamiste mõistukõnedes. Alles pärast tema surma, kui ta neile oma waimu oli saatnud, saiwad nad kõigest aru, mis ta rääkinud. Wahetekk wana testamendi tunnistajate kõige pühama paiga ees ei olnud weel lõhkenud ja rippus weel sellekordse inimesesoo silma ees. Inimene ei wõinud omast jõust mitte kõige pühama äratundmisele tulla, waid alles Kristuse surmaga, kes meilt pattu-needmise ära wõtab, langeb see tekk inimesesoo silma eest. Ja ehk küll see waheriie inimesesoo silma eest langenud on, siiski ei tea suurem hulk inimesi sellest tõeasjast midagi. Sest neil kõigil, kes Kristuses mitte maailma walgust ei näe, ripub see waheriie nende waimlise silma ees.

Kes mitte Kristust maailma Önnistegijaks ei tunnista, see ei saa tõe ja kõige pühama, see on Jumala äratundmisele. Joh. ew. 14: „Keegi ei saa Isa juure, kui ainult minu läbi.“ „Kes Poega ei tunne, see ei tunne ka Isa.“ Kristus on kõige kõrgem tarkuse jõud (Kol. 2, 9) ja temas on Jumal ennast meile awaldanud ja et tema sulle ütleb, sina pead nii elama, nagu mina olen elanud, siis pead sa seda uskuma, sest sinu tarkus on wäike, temal puudub iga täius.

Selles mõttes kirjutab ka Paulus 1. Kor. 3, 1, 2: „Ka mina, wennad ei ole mitte wõinud rääkida teile kui waimulikudele, waid kui lihalikudele, kui wäetimatele lastele Kristuse sees. Piima olen mina teile juua annud, ja ei mitte kõwa rooga; sest teie ei wõinud weel mitte, ega wõi weel nüüdki, mitte wastu wõtta.“ (1. Pet. 2, 1—11 ja Ebr. 5, 12, 13). Ka tema näeb eesriiet kornithlaste silma ees, kes tema õpetust ei mõistnud ja nimelt peab ta selle põhjuseks

nende lihalikku elu, mis Kristuse usule vastu räägib. Ja nii on see ka praegu weel, kes lihalikku elu elab, see ei jõua äratundmisele. Nii üteldakse ka igale jumaliku tarkuse kuulutajale, ütle, mispärast peab see, mis sina räägid, see kõige õigem olema. Sina oled inimene, nagu minagi, mispärast pean ma sind uskuma, kuna sada teist selle wastast tõendavad. Ja mina pean wastama, et ma seda sulle mitte äraseletada ei wõi, sest et sa minu nõu järele ei teinud, ja selle ilma rõõmusid maha ei jätnud waid oma lihalikus elus edasi elad. Waheriie jääb sinu waimlise silma ette, nii kaua kui sa oma elu Kristuse mõttes ei muuda.

Wiimaks jõudis juutide waimulik seisus ometi nii kaugele, et Rooma maawalitseja Pontius Pilatus Kristuse surma mõistis. Nad oliwad temale ette rääkinud, et Kristus rahwast Rooma walitsuse vastu mässule kihutab ja ise oma kuningriiki asutada tahab. Kui sa selle lahti lased, nii ütlewad nad Pilatusele, siis ei ole sa mitte keisri sõber. See kahtlustus sundis Pilatust, kellel Rooma keisri eest hirm oli, Kristust surma mõistma, ehk ta temal küll ühtegi süüdi ei leidnud olema. Meie näeme edasi, et Kristuse auustamisele sundiw rahukuju kalgi sõjamehe Pilatuse peale määratud mõju awaldama pidi, sest ta püüdis omast wäest weel Jeesust juutide käest wabastada. Roomlastel oli nimelt oma kohtupidamises wiisiks, juutidele paasapühaks üht surmale mõistetud wabaks anda. Rooma maawalitsejate kohtumõistmisekoht oli, waba plats nende palee ees ja nimetati „Gabbata“. Ja siin kokkukogunud rahwa ees katsub Pilatus Kristust rahwa läbi wabaks mõista. Ta toob ühes Kristusega kõige pahema kurjategija, Barrabase, kohtumõistmise kohale ja jätab rahwale walida, kumba nad wabaks tahawad. Kuid siin näeme selgesti, kui suur mõju sellekordsel Juudi waimulikul seisusel rahwa peale olema pidi, sest rahwas mõistab seda hukka, kes kõige oma armastusega tema poole oli pöörnud. Nad ei tuleta tema imetegusid meelde, mis ta nende ees teinud, nagu ei ükski prohwet enne teda, ja et ta nende haigeid terweks on teinud,

waid ushullustuses ja pimestuses karjuwad nad „poo risti, poo risti“.

Et selle sündmuse juures Gabbatal weel wähe peatada, tuletan ma Oeningeri ilusaid laulusõnu meelde:

„Siin on helde rahutooja,

Seal on tige mässaja,

Siin on häda, surmawõitja,

Seal on metsik rööwija.

Siin see tahab elu jätta —

Wenna tapnud on seal see,

Siin on armastus, seal wiha,

Õndsus siin, seal wandmine.

Mis seal omal ajal sündis

Täna sul wõib sündida,

Mis kord Gabbatal ka kuuldus

Wõib nüüd sinult küsida:

Mida walib sinu süda,

Armastust ehk wiha wast?

Soowid taewast, põrgu häda —

Kristust wõi ehk Barrabast?“

Õnn sellele, kes selle küsimuse enesele ette seab ja oma õndsuseks wastab.

Rahwas ei olnud wististe ka mitte ühel arwamisel, mitte ainult wiha, waid uudishimu, uut imetegu näha, ajas neid tagast, „poo risti, poo risti“ karjuma. Nad mõtlesiwad küll, et sellel keda nad elu ja surma üle walitsema nägiwad, ka wõimus oli, ennast igast seisukorrast wabastada. Rööwli sõnad risti peal on selle kohta iseloomulikud: „Kui sa Jumala poeg oled, siis astu risti pealt maha ja aita iseennast ja meid.“ Kuid ta ei astunud risti pealt maha, waid kannatas meie eest, wabatahtlikult surma, et patuwannet meilt ära wõtta. Ta jäi oma palwele Ketsemani aias truuks: „Mitte minu, waid sinu tahtmine sündigu.“ Ta alandab oma tahtmist alati Jumala tahtmise alla. Kristus pidi surema, et maailma Jumalaga äralepitada ja et Aadami süüdi lepitada. Aadami läbi on surm maailma sisse tulnud, Kristuse läbi aga igawene elu. 1. Kor. 15, 22. „Sest nõnda kui Aadama sees kõik

ära surewad, nõnda peab ka kõik Kristuse sees elawaks tehtama.

Kristuse risti all seisame meie inimesesoo kõige suurema sündmuse ees. Tema, kes üksi kõigist põrmu sees sündinutest oma ette määratud teed on käinud, ja oma Looja näoliseks on saanud, tema kannatab oma kaasinimeste süü eest surma.

Nagu Issand esimesele inimesepaarile paradiisi aias töötas, on Kristus ussi pead ära rõhunud, tema on himu üle inimese rinnas oma täielise puhta ja kasina eluga wõitu saanud. Ja tema surm tähendab kanda nõelamist. Sest kolme päewa pärast tõuseb ta surnuist üles ja pöörab oma isa auustuse sisse tagasi, kust ta wälja on tulnud ja saab kord jälle tulema, kohut mõistma elawate ja surnude peale.

Weel kuuleme meie, et Kristuse surma juures eesriie templi kõige pühama paiga ees katki rebenes, märgiks, et tema surmaga tee kõige pühama äratundmisele wabaks oli saanud. Meie wõime Jumalat waimus ja tões kumardada ja oleme waba kõigist kitsendustest.!

Kristuse surma ja ülestõusmise järeldus on lühidalt see, et meie Jumalaga teistsugusesse wahekorda oleme jõudnud, nimelt lapselikusse wahekorda ja meile wõimalus on awatud, Jumalaga waimlisesse ühisusesse saada. Patu wanne ei rõhu enam inimesesoo peal meil on wõimalik patule oma lihas (mis inimestel enne Kristuse surma mitte wõimalik ei olnud) wastu seista, ja Jumala templit, meie ihu, roojastamise eest hoida, ja tema annab meile meie patust hoolimata oma waimu, sest et Kristuse surm meile patude andeksandmist on toonud, Kuid seda patude andeksandmist saame meie ainult selle läbi, et meie tema sõna kui elu leiba enese peale mõjuda laseme ja tema weri, mis ta meie eest ärawalannud, on meid uue lepingu pärijateks teinud, see tähendab, Jumal annab meile meie wõlad Kristuse pärast andeks, hoolimata meie patudest, ja kingib meile oma waimu, mis meid tõetele

wiib. See on püha waimu wäljawalamine inimeste üle. Kui meie Jumala templit, see on, oma ihu, roojastamise eest hoiame, siis tuleb tõe waim meie sisse. Kes waimu läbi lihahimud ära surmab, selle sees elab tõe waim. Kristus on meid lihaliku patu wõimusest wabastanud, mis inimese elu ikka enam ja enam ära häwitas. Meie oleme Kristuse läbi Jumala riigi lasteks ja pärijateks saanud. Paulus kirjutab Kal. 4, 6: „Aga et teie nüüd lapsed olete, on Jumal oma Poja Waimu teie südamesse läkitanud, see kisendab: Abba, Isa!“

Mitte ainult see ei tunnista Kristuse ülestõusmist, et teda nii ja niipaljud pärast tema surma näinud on, waid tunnistus on palju ennemalt see, et kõik see, mis ta meile tõotas, nii sündis. Meie ei ole enam selles seisukorras, et patule wastu ei jõua seista, waid tema on patu wande meilt ära wõtnud ja seda tunnistust wõib iga üks ise saada, kui ta oma lihalikkude himude wastu wõitlema hakkab. 1. Kor. 15, 17, on üteldud: „Kui Kristus mitte üles ei ole tõusnud, siis on teie usk tühine, siis olete ikka weel oma patu sees.“ Kes siis Kristuse ülestõusmise kohta kindlat tunnistust tahab saada, see algagu wõitlust oma lihalikkude himude wastu ja astugu usklikult Kristuse armujärje ette, kes teda patu wõimusest on wabastanud.

Kuna ma nüüd tähtsamates joontes Kristuse maapealset elu kirjeldanud olen, tahan ma nüüd tema ja tema apostlite ütelsi liharõõmu ärähäwitamise üle, uues testamendis ette tuua.

Meie kuuleme Kristust oma mäejutluses kuuenda käsu wastu eksimise kohta järgmist ütlema: „Teie olete kuulnud, et wanadele üteldud oli: Sina ei pea abielu ärarikkuma. Mina aga ütlen teile: „Kes naese peale waatab, et ta teda himustab, see on temaga juba abielu rikkunud omas südames“. Ta tahab meile sellega ütelda, et mitte ainult abielurikkumine patt ei ole, waid, et juba see himu, mis inimese südames tõuseb, karistusewääriline on, sest et patt seda sünnitab. Sedasama ütleb meile Jakobus wäga kohaselt: Jak. 1, 15: „Pärast kui himu ennast wastu saanud, siis toob ta patu ilmale, aga kui patt saab täiesti tehtud siis sünnitab ta surma.“ Peab oma meelsuses niikaugale edenened olema, et niisugune

himu enam südames ei tõuse. Lihaliku meelsusega inimene ei suuda enesele selle käsu peensust ettekujutada. Selle käsu täitmine on täielises meelemuutuses ja äratundmises, et igalihalik mõte meile hukatuseks on. Esimene inimesepaar langes selle patu võrku. Sellepärast keelab Kristus meile seda iseäranis, et näidata, missugune hukatus lihahimu inimesesooles on. Sinaiseaduses karistatakse ainult abielu rikkumist, sest et inimesesool enne Kristust mitte võimalik ei olnud lihahimule vastu seista. Alles Kristuse surm on meid selle patu võimusest wabastanud. Tema täielik karsk ja puhas elu näitab meile, milles selle käsu täitmine seisab. Peaks ju pime olema, kui neile sõnadele teist tähendust leida tahetakse. Kristuse üteldused on alati lühikesed ja selged, nii et seal kahesugust mõtet olla ei või. Peab ainult iseenele parandamise läbi, selle äratundmisele jõudma, mis ta ütelnud on, siis saadakse ka tema sõnade sügawast tarkusest aru: „Minu sõnad on Waim ja elu.“

Teine kord panewad wariserid talle küsimise ette, kas abielulahutamine lubatud on. Mooses olla neile lahutamise raamatu lubanud, ja tema wastab neile (Matt. ew. 19): Teie südame kanguse pärast on ta seda teinud, kuid täieliku seaduse järele ei ole see mitte nõnda olnud. Kui suurt huwitust see küsimus ka jüngrite seas äratas, näeme nende küsimisest oma Issandalt kohe pärast seda kõnelemist. „Kui inimese lugu naesega nõnda on, siis ei ole hea abielusse heita.“ Ja tema wastab neile: „Seda sõna ei mõista mitte kõik, waid kellele see antud on.“ Nendes sõnades on mõte, et ka tema abieluta seisust paremaks peab, nagu see ka tema maapealsest elust näha on, ainult ei saa ta seda neile äraseletada, sest et nende arusaamise võim nii nõrk on ja nad tema mõttekäigule järgneda ei jõua. Alles pärast tema surma on nad tema kõnedest täiesti aru saanud, sellejärele kui ta neile oma waimu oli saatnud, kes neile uue testamendi walguses äratundmise tõi. Joh. ew. 14. Weel ühel teisel juhtumisel Jeesuse elust on meil võimalik näha, mis ta lihalikust patust mõtleb.

See on abielurikkuja naese lugu. (Joh. ew. 8.) Kirjatundjad ja wariserid tõiwad tema juurde ühe naese, keda abielurikkumise pealt kinni oli wõetud ja küsiwad temalt missugust karistust niisugune naene ära on teeninud. Mooses olla neile oma seaduses käskinud, niisugust kiwidega surnuks wisata.

Nad arwasiwad, et teda niisuguse küsimisega kõige suuremasse kitsikusesse ajawad, sest tema, kelle elu täielik karskus ja puhtus oli, pidi nende arwates niisuguse teo peale kõige raskemat karistust määrama ja kõik põlesiwad uudishimust, tema otsust kuulda saada. Aga kui suuremeelne on see otsus. Seda tegu peab ta küll raskeks patuks, kuid langenud naese üle kohut mõista wõiwat ainult see, kes ennast niisugusest patust waba teab olema. Ja ta käsib neid, kes niisugust süüdi teinud ei ole, esimest kiwi naese peale wisata. Ja waata, kõik lähewad ära ja jätawad teda naesega üksi. „Naene! kus nad on, sinu pealekaebajad? Kas keegi ei ole sind hukka mõistnud?“ Ja mina, kes ma praegu nähtud otsuse järele ainus olen, kes niisugust süüdi teinud ei ole, kellel üksi õigus oleks, sind hukka mõista, ka mina ei mõista sind hukka, waid annan sulle armu, kui sa edaspidi enam pattu ei tee. „Mine, ja ära tee enam pattu.“

See on Jeesuse kõrgemeelne kohtumõistmine, tema, see see puhas ja püha ei mõista naist mitte hukka, waid ka see leiab tema ees armu. Kuid mis teeme meie tänapäiwil, meie lükkame oma langenud õed oma seltskonnast wälja, selle asemel et neile aita-
wat kätt pakkuda ja neid paremale elule juhata da. Meie, nende kaassüüdlased, ei mõista neid mitte ainult hukka, waid wõtame neilt oma moodsa seltskond-
lise ilmawaatega ka wõimaluse paremat elu algada.

Meil ei ole mingit õigust, wõera süü üle kohut mõista.

Waatame nüüd ka apostlite ütelusi lihaliku patu kohta, sest kõikides apostlite kirjades kuuleme ikka kõige selgemine hoiatust lihaliku patu eest, sellega oma meistri õpetusele truuks jäädes.

Paulus kirjutab Rom. 8, 6: „Sest liha meel on surm; aga waimu meel on elu ja rahu“ ja 7 salmis: Sellepärast, et liha meel on waen Jumala wastu; ja 13. salmis: Sest kui teie liha järele wõtate elada, siis peate teie surema, aga kui teie Waimu läbi ihu teod wõtate suretada, siis peate teie elama. 1. Kor. 6; 18.: Iga patt, mis inimene ial teeb, see on wäljastpidi ihu, aga kes hooa tööd teeb, see teeb pattu oma enese ihu wastu.“ Ei ole siis ühtegi raskemat pattu, kui oma enese ihu külles patustada. Aga kuhu on meie tänapäewane kombustus jõudnud? Kuidas wõitleb riigivalitsus selle kõige suurema paha wastu?

On riigi poolt kaitstud hooramajad olemas ja auusad perekonna isad annawad rikkaliku taskurahaga oma poegadele wõimaluse, nendes hooramajades oma himusid täita. Suurem osa õppiwast noorestsoost peab hooramist uhkuse asjaks, nad kiitlewad sellega kõige häbitumal wiisil. Selle järeldus on et nende kolkunud, lödwadest nägudest mõistmatus wälja paistab. Iga auusama, inimese kohase püüdmise jaoks on iga tahtmine nende juures kadunud, nemad tunnewad ainult ühte ebajumalat, selle nimi on „himude rahustamine,“ ja häda sellele, kes neile seda ei luba. Niisama nagu loomad, arwawad nad enestel õiguse olema, oma himusid rahustada, nad ei teagi, et nad teistsuguste seaduste alla on heidetud ja et nad, et paremateks olewusteks saada, waimu läbi liha tööd ära peawad häwitama. Nad ei tea, et Jumala poeg ilma on tulnud ja inimesesoole puhtuse põhjusemõtet, kui ainust õndsuse teed on kuulutanud. Sellepärast on ka riigielu sisemine jõud mäda ja nõrgestatud, nagu meie seda wiimaste aastate mässust näinud oleme. Hoorus on iga riiklise langemise pea põhjus. Kaswatage oma lastes kombelikka, tugewaid inimesi, siis arenewad need nii kuulsad sotsiaalsed küsimused iseenesest ja üleüldised mässud ei saa rahwaste elule enam nii kardetawaks.

Kuidas on aga meil lastekaswatusega lugu? Riigid annawad laste kaswatuse ja hariduse peale millionisid wälja,

kuid ometi ei saada sellega hariduse tõsist eesmärki kätte. Kus peaks meie kasvatusewiisis wiga olema? Seda küsimust tahame lähemalt tähele panna.

Meie koolide peawiga on selles, et kooliõpetajad ainult selle peale waatawad, et koolilaps enesele eeskirja järele teadust omandab, kuna sõnakuulmise ja kombelise elu peale wähe rõhku pandakse. Kuid see ongi kasvatuse juures pea asi ja pärastise elu kohta suurema wäärtusega, kui koolist saadud teadmine ja tarkus. Puudulikku teadmist võib pärast täiendada, kui aga laps mitte sõnakuulmises oma wanemate ja kooliõpetajate wastu ei ole kaswatud, siis on kasvatuse tõsine eesmärk täitmata jäänud.

Mis kombelisesse elusse puutub, siis peab lastele, kui sugulik tung nende juures ärkab, selle kohta mõistlikul wiisil seletust andma, kuidas oma lihaliikude himude wastu wõidelda, et nad mitte käsikiimlemise (onaneerimise) ohwriks ei lange. Kaswawale nooresoole on see kõige hirksam hädaoht ja suur hulk noorimehi ja tütarlapsi on selle hirmsa patu wõrgus. Kui meie koolides suguwõimlisi noorimehi ja tütarlapsi waatleme, kui kahwatud ja kartliku pilguga nad on, ja seda wälja kannatada ei jõua, kui neile terawasti otsa waadatakse, siis ei tarwitse just mitte mõttetark olla, et aru saada, et nad endid kõige hirksam patus „onani“ süüdi tunnewad olema ja seda pattu edasi teewad, ilma et ennast aidata teaksiwad, sest et keegi neile selle asja kohta mõistlikku seletust ei ole annud. Selles kannawad isad, emad ja kooliõpetajad süüdi, keda wale häbitundmus tagasi hoiab, niisugust seletust andmast. Nad ei taha aru saada, et nad sellega nooresoole kõige suuremat head teewad, kui neile aegsasti, enne kui sugutung ärkanud on, selle kohta juhatust annawad, kui hirmsad järeldused käsikiimlemisel pärastise elu kohta on. See on asjata häbitundmus, kui noortele inimestele mitte aegsalt suguliste asjade kohta seletust ei anta, ja selle paha wastu mitte kõigi abinõudega wõidelda ei püüta. Kui palju willetsust ja haigusi saaks ilmast ära hoidud, kui meie selle häda wastu tõsiselt sõdiksime.

On rahwa heategijaid ja kangelasi olemas, kes oma

rahwa heaks kõik ohwerdawad ja ometi ei tea nad mitte, mille läbi rahwast aidata ja suureks teha saaks. Õige nooresooskaswatus teeb rahwa suureks ja on tema hea käekäigu kindlustus, õige kaswatus sündigu moralilisel alusel. Need rahwa õnnestajad teeksiwad oma rahwale rohkem head, kui nad käsikiimlemise ja hooramise wastu wõitleksiwad ja selle läbi oma rahwa kõrgemale kombelisele astmele wiiksiwad. Nooresoole ühekülgseid rahwalikka mõisteid anda, wõib kõigesuuremaks hukatuseks saada. Head peab iga rahwa seas edendama ja halwa wastu wõitlema, see on ainus wõimalik seisukoht, et ühes riigis, kus mitmed rahwad elawad, rahu wõiks walitseda. Weel kord ütlen ma seda, kaswatage oma lastes komblikka, tugewaid inimesi, siis areneb sotsialne küsimus iseenesest, inimese armastus tasandab kõige suuremad wastolud, ja selles inimese armastuses peab meie noortsugu koolides mõistlikul wiisil kaswatama.

Korintlaste küsimise peale, mehe ja naese wahekorrast wastab Paulus 1. Kor. 7, 1: See on inimesele hea, et tema naese külge ei puutu.“ Seesama on Kristuse otsekohene ja täielik käsk. Abielu ütleb Paulus ainult inimese nõrkuse pärast tarwis olema, kuid täiuse seaduseks jääb abieluta põlw, nagu Paulus seda ka, kui oma Issanda wääriline järelkäija oma eluga on näidanud. Siin tahaks nii mõnigi wahele rääkida, jah, inimene on ju oma sugu edasikandmiseks loodud, kuidas wõib siis niisugust keeldu olla. Põhjus selleks on esimese inimesepaari eksimises, kes, enne kui ta temale määratud täiusele oli jõudnud, nõrkuse mõjul sugutas ja ainult täiuseta, surmale määratud olewusi sünnitada wõis. Meie oleme Aadama süü pärijad ja kui meie täiuse järele wõidelda tahame, siis peame liha nõrkuse ära wõitma, sest ainult selle sees elab tõe waim, kes Jumala templi, oma ihu roojastuse eest hoiab ja kellega niisugune meele muutus on sündinud, et ta lihalikku rõõmu patuks Jumala wastu, s. t. Jumala waimu wastu meie sees peab ja selle äratundmise wäärilist elu elama algab. See on waimu uuesti sündimine, millest Kristus Nikodemusega kõneleb.

Et Paulus ise täiesti teadis, mis ta nende sõnadega

ütelda tahtis, seda tunnistawad tema sõnad, Rom. 8, 10: „Aga kui Kristus teie sees on, siis on küll ihu surnud patu pärast; aga waim on elu õiguse pärast.“ Ta tahab sellega ütelda, et ta waimliku elu kaswamist meie sees, (see on Kristus meie sees) kõrgemaks peab, kui waimliselt nõrkade olewuste edasikandmine. Kristus meie sees on waimline elu, mida meie wõidame, kui tema käsusõnu oma peale mõjuda laseme, see tähendab, täielist karsket ja puhast elu elada püüame. See on tema ihust osasaamine, see on waimline kalju, millest meie sööma peame oma patude andeksandmiseks. Tõsist õhtusöömaaga peame meie temaga siis, kui meie endid oma patudest puhastada püüame ja kõige oma eluga tema järele käime, (1 Kor., 10) siis sööme meie elu leiba. Tema weri, mis ta meie eest ära walanud, on meid uue testamendi pärijateks teinud, meie wõime hoolimata oma patudest, tema waimu osasaamisele jõuda, kui meie usus, et ta meie eest on surnud, Jumalalt oma patude andeksandmist palume. Tema surm on waheseina Jumala ja meie wahelt maha kiskunud, wahetekk wana testamendi tunnistate kõigepühama koha eest on langenud, meie wõime Kristuse surma läbi; kõige pühamasse paika astuda ja Jumala riiki saada. Kristus kui elutooja sõna on nagu waheliikmeks Jumala ja meie wahel saanud. Ta ütleb: Joh. ew. 14: „Keegi ei saa Isa juurde, kui ainult minu läbi.“ Kristuses on Jumal ennast maailmale awaldanud, ja kes mitte Kristuses Jumala Poega ei näe, ei tea ka Isast midagi. Kristuse ristilt woolawad elujõed inimesesoo peale. Selles tunnistuses, et Kristus Jumala Poeg on, on kõige kõrgem tarkus. Kuid seda tunnistust ei tohi mitte ainult suuga, waid kindla äratundmisega anda. Ja selle äratundmisele jõuad sa ainult selle läbi, et oma lihaliikku elu põlgama hakkad ja waimlist elu kätte saada püüad. Ka sinule saab Kristus end ilmutama ja sulle kõrgema elu sihti näitama, kui sa usus tema armujärje ette astud, siis saab ta sinuga õhtusöömaaga pidama ja sina saad rõõmuga tema surma kuulutama. Ta on ka sinu eest surnud ja saab sind kord surnust ülesäratama ja igawese elule wiima.

Kristuse ihu on waimline kalju millest meie sööme, kui tema käsusõnu oma peale mõjuda laseme.

Meie näeme edasi, et Paulus abielu mitte patuks ei pea, waid ta näitab ainult järelduste peale, mis abieluline ühendus enesega toob ja peab abieluta põlwe paremaks ja paleuslisemaks. Ta kirjutab 1. Kor. 7: „Aga kui sina ennast ka abielusse heidaksid, ei teeks sina mitte pattu; ja kui üks neitsi mehele läheb, siis ei teeks tema mitte pattu; aga niisugustele tuleb wiletsus ihu poolest. Mina soowiks aga et teie selle patuläbimitte kahju ei saaks.“ Ta ütleb 35 salmis edasi: Aga seda ütlen mina teie eneste kasuks, ei mitte, et ma kõit teie kaela panen, waid seks, et see kaunis on, ja teie ei lase endid sinna ja tänna kiskuda, waid et teie Issanda poole hoiate.“ Ta teab küll, et ta inimestelt rasket asja nõuab, kuid Kristuse mõttes ei wõi ta teisiti rääkida ja ei lase ennast millegi läbi oma äratundmises eksitada. Ta ei taha sugugi oma puhtusenõudmisega abielu ilmast ära kaotada, waid tema sõnadest paistab selgesti wälja, et ta igale ühele, kes oma himude wastu wõidelda ei jõua, nõu annab, oma nõrkuse pärast naist wõtta. Teiselt poolt näitab ta meile aga ka, et keegi sellega Jumala meelepäralist tööd ei tee, kui ta abielusse heidab, waid ta peab waimlise elu edendamist inimeses kõrgemaks ja püüdmise wäärilisemaks (Rom. 8, 10). Et abielus lihalikude himude rahustamine ette tuleb, siis hoiatab ta suguelu järelduste eest. Sest ta näeb, nagu tema Issand ja õpetaja, ette ära, et kui abielule pühadusepaiste antakse, siis inimene ialgi mõtte peale ei tuleks, et likalikud himud inimese kõige suurem hukatus on.

Apostel Paulus on mees, kes ialgi mõtlemata sõnu ei tarwita ja näitab alati, et tema tarkus Kristuse äratundmise peal põhjeneb. Ta on selles täiesti kindel, et ta oma õpetuses ei eksi ja peab ainult seda targaks, kes kõigest sellest, mis tema kirjutanud on, aru saab. Ja seda mitte kõrguse pärast, waid et ta jumaliku tarkuse kuulutaja on. Ta ütleb 1. Kor. 14, 35: „Kui keegi arwab, et ta prohwet on ehk waimulik, see tundku ära, mis ma teile kirjutatan; sest need

on Issanda käsud.“ Ja ehk ta sellega küll tervele inimese-
soole wastu nägu lööb, siis ei keela see teda ometi mitte
oma Issanda ja õpetaja, Jeesuse Kristuse käskusid wõltsimata
mõttes ette tuua ja kui muutmata tõtt kuulutada. Paljud
on mulle, kui ma abielu apostel Pauluse seisukohalt walgus-
tasin, seda wastuseks annud, et Jumal wanas testamendis
inimestel käskis „olge sugulikud ja täitke maad“ ja arwawad,
et apostli mõtteid abielu kohta selle käsuga mitte ühendada
ei wõi. See ei ole aga mitte nii, sest apostli õpetus ei käi
sugugi selle käsusõna wastu. Ei pea ainult mitte sõna
„suguliku“ juures sugu paljuse peale mõtlema, waid nende
headuse peale. Paljude olewuste sünnitamisest
ei ole mingit kasu, waid ainult niisuguste
sünnitamisest, kes Jumala meelepäralist
elu elawad. Kõige parem näitus selle kohta on wee-
weeuputus. Enne weeuputust kosisiwad inimesed üksteist
ja lasksiwad ennast kosida ja ei hoolinud selle juures Juma-
last midagi. Seal süttib siis Jumala wiha nende üle põlema,
ja ta häwitab kõik liha suure weeuputuse läbi ära, ainult
Noa ja tema perekond pääseb ära. Meie näeme sellest, et
Jumal ainult niisuguseid inimesi tahab, kes tema meelepäralist
elu elawad, ja mitte nende paljuse peale ei waata. See on
niisama, nagu asutaks keegi enesele wiljapuu aia ja istutaks
sinna mitmesuguseid puid; siis saab ta neid puid, mis halba,
kibedat, kuigi palju wilja kannawad, oma aiast wälja heitma,
kuna ta neid puid, mis head wilja kannawad kastma ja
rawitsema saab. Nii annab Kristuse õpetus meile näpunäite,
seda tüwe, mis wilja sünnitama peab, terve ja tugewa hoida,
sest ainult terve puu wõib head wilja kanda. Nii ei käi
siis Jumala käsk „olge sugulikud ja täitke maad,“ ja Kristuse
õpetus mitte üksteise wastu. Siiski jääb see tõeasi seisma,
et waimlise elu edendamisel kõrgem wäärtus on, kui sugu
edasi kandmisel.

Siin ei ole mingit kõrwale kaldumist,
waid Kristuse jutlus on üleskutse inimese-
soole, lihalikude himude wastu wõidelda, et
inimesed niisuguse elu läbi paremateks ole-

wusteks saaksiwad. „Jumala ees ei maksa muud, kui uus loom.“ Selles seisab abinõu mis inimesesugu Jumalale lähemale wiib.

Kuuleme edasi, kuidas kõik apostlid sellessamas mõttes manitsewad. Nii ütleb Peetrus 1. Pet. 2, 11. „Armsad, mina manitsen teid kui majalisi ja wõeraid, et teie hoiate lihalikude himude eest, mis hinge wastu sõdiwad.“

Nendest sõnadest paistab Peetruse sügaw äratundmine wälja, et hinge kõige suurem kahju lihalikud himud on, nii siis täiesti Pauluse mõttes ja ta juhatab ka otsekohe Pauluse kirjade peale, (oma kirjas 2. Pet. 3, 15) tunnistuseks, et need temale tutwad ja ta neid õigeks arwab.

Sellessamas mõttes kirjutab ka Johannes: 1. Joh. 2, 16. „Sest kõik mis ilmas on, nimelt liha rõõm ja silma himu ja kõrk elu ei ole mitte Isast, waid maailmast.“

Johannes on see, kes neile kirjutab, milles waimu uueste sündimine seisab. 1. Joh. 3, 9: „Kes Jumalast on sündinud, see ei tee enam pattu, sest tema seeme jääb tema juurde, ja tema ei wõi pattu teha, sest et ta Jumalast on sündinud.“ Nende sõnadega annab Johannes meile otsekohe tunnistuse selle kohta, et, kes Jumalast on sündinud, lihaliku patu eest ennast hoiab ja ta nimetab selle kirja lõpul, 5 peatükis, seda pattu surma patuks, mida inimesele mitte andeks anda ei wõi, see on patt waimu wastu meie sees, mis inimese sisesisesse elusse puutub. Selle patu sisse langes Aadam ja seda ei wõinud inimesele mitte andeks anda, sest et selle patu järeltus surm on. Surm on patu palk. Kes seda pattu teeb, langeb surma kätte, nagu Issand esimesele inimesepaarile paradiisis ütles. Teie peate sööma kõigist puudest, mis aias on, kuid elupuust ei pea teie mitte sööma, sest mil päewal teie sellest sööte, peate teie surma surema.“ See käsk on weel täna olemas, kes oma himude järele elab, jääb waimliselt ja kehaliselt kiduraks. Paulus kirjutab sellessamas mõttes 1 Kor. 3, 16: „Eks teie ei tea, et teie Jumala tempel olete ja et Jumala Waim teie sees elab? Kui keegi Jumala templi ära

rikub, teda tahab Jumal ära rikkuda; sest Jumala tempel on püha, ja see olete teie.“ Meie näeme Kristusest, et ta Jumala templit, oma ihu mitte ära ei rikkunud ja selleläbi Jumala näoliseks on saanud. Kes siis Kristuse tõsine järelkäija ja parem olewus tahab olla, see algagu wõitlust oma lihalikude himude vastu.

Kuna ma ülewal seiswas seletuses mitmele korrale selle peale olen tähendanud, et liharöömm inimesesoo hukatus on ja näidanud, et Kristuse tunnistamine tarkuse katsumisekiwi on, tahan ma nüüd pilku meie tänapäewase inimesesoo peale heita; et näha kuidas selle lugu selle tunnistusega on. Igal pool kristlikudes kogudustes on lahku minekuid ette tulnud, inimesed on Kristuse ja tema apostlite õpetust oma lihaliku meelega järele seadnud, ühtosa tunnistawad nad heaks; teist heidawad ära ja otsiwad teatawate kombete täitmises oma patudele andeks andmist. Selle järeldusel ei tunne nad ka seda elu jõge, mis Kristuse isikust ja tema sõnadest wälja woolab. Et oma enese nõrkust ja süüdi kinni katta, ei nimeta Jumala sõna kuulutajad seda mitte peaasjaks, et inimesesoo ainus õnnistus lihalikude himude vastu wõitlemises ja nende mahasurumises seisab ja et see Kristuse ewangelium on, nagu ta seda meile oma täieliku puhta eluga on näidanud. Tema jüngerite tõendus, etta maa peal täielises puhtuses elas, ei ole sugugi kõrwaline asi, waid selles põhjeneb tema õpetuse peaasi, see on tema isiku juures kõige silmapaistwam.

„Mina olen tee, tõde ja elu,“ ehk jälle minu elu on tõe ja elu tee. Niisuguses elus, nagu Kristus elas, on inimesesoo ainus õndsus ja päästmisete. See on kõige ülem käsk, ja selles näitame armastust Jumala vastu kui meie nii elada püüame, nagu tema poeg meile näitas ja oma täielise puhta eluga on ta oma Looja näoliseks ja sarnaseks saanud, milleks ka meie loodud olime. On üteldud 1. Joh.

5. 3: „Sest see on Jumala armastus, et meie tema käsusõnu peame, ja tema käsusõnad ei ole mitte rasked.“ ja 1. Tess. 4, 3: „Sest see on Jumala tahtmine, teie pühitsemine, et teie hoiate hooraclu eest.“

Jumala käsud ei ole sugugi nii mitmesugused, waid ikka on ainult ühe ja sellesama käsuga tegemist, mis Issand esimesele inimesepaarile paradiisis andis, et elupuust mitte süüa. See on kõikide käskude aluspõhi, et meie oma tahtmist Jumala tahtmise alla alandame ja mitte seda ei tee, mis meie himu meid sunnib, waid mis tema meid meie õnneks ja õndsuseks on käskinud. Kes oma Jumalat armastab, see saab ka oma ligimest, kui Jumala loodud olewust armastama, ja kõige suurem ligimese armastus ilmub meile Kristuse õpetuses. Nendes kahes käsus on kõik seadus ja prohwetid koos.

Kogudustest lahkuminekute üle kirjutab Paulus Kalatia rahwale esimeses peatükis 6—12: Mina panen imeks, et teie sellest kes teid on kutsunud Kristuse armu läbi, nii pea endid lasete ära pöörata ühe teise ewangeliumi poole. Ja teist ei ole ometi, kui aga et mõningad on, kes teid segaseks teewad, ja tahawad Kristuse armuõpetust teiseks pöörda. Aga ehk meiegi, ehk üks ingel taewast teist armuõpetust teile peaks kuulutama peale selle, mis meie teile oleme kuulutanud, see olgu ära neetud. Otsekui meie enne oleme ütelnud, nõnda ütlen mina ka nüüd jälle: Kui keegi teile teist armuõpetust kuulutab kui seda, mis teie olete saanud, see olgu äraneetud. Sest kas ma nüüd meelitan inimesi, nende wõi Jumala meelega heaks? Ehk kas ma püüan inimeste meelepärast olla? Sest kui ma weel inimeste meelepärast oleksin, siis ei oleks, mina mitte Jumala sulane. Aga ma annan teile teada, wennad, et armuõpetus, mis minust on kuulutatud, mitte ei ole inimestest. Sest ma pole seda mitte inimesest saanud ega õppinud, waid Jeesuse Kristuse ilmutamise läbi? Kui hirmsad on need apostli sõnad meie tänapäewase inimesesoo kohta. Äraneetud olgu igaüks, kes teisiti õpetab,

kui mina õpetanud olen. Ja meie, kes endid kristlasteks nimetame, oleme sellest apostli õpetusest täiesti kõrwale läinud, meil on sada teist arwamist tema õpetuse kohta. Aja-jooksul on teised usutunnistused ja lahkused tekkinud, mille üksteisega midagi ühist ei ole, waid pealegi üksteisega wae-nulised on ja ometi nimetawad kõik endid kristlasteks ja tahawad selle järelkäijad olla, kes armastusest ja ühendusest jutlustas. Oh, missugune hirmus kohtu ootamine, kui meie oma elu mitte ei muuda ja endid mitte ainult kristlasteks ei nimeta, waid seda ka olla püüame. Sa ei pea ennast mitte ainult suuga kristlaseks nimetama, waid ka seda olla katsuma, ja pead ka teoga näitama, et sa seda oled, kuna sa igapäewast elu Kristuse õpetuse järele muudad. Selle läbi ei saa sulle weel patude angek sandmine osaks, et sa kord Jumalalt oma pattude andeksandmist palud, selle-juures aga oma elu ei muuda ja ikka edasi patu sees elad, sinuga peab meelemuutus sündima ja sa pead oma igapäewast elu tema käskude järele seadma. Siis saab ta sinuga õhtusöömaaga pidama ja tema sõna, see eluleib, saab ka sind kinnitama ja sulle patude andeksandmist tooma. Kui uue testamendi lapsele, saab tema puhas weri, mida ta ka sinu eest ära walanud, sulle uut elu andma. Tema ihu söömine tähendab tema käskude täitmist ja tema were joomine usus, et ta sinu eest surnud ja sind patu wandest wabastanud on.

Paulus kirjutab oma esimeses kirjas Korintuse rahwale õhtusöömaajast, 1. Kor. 10, 16: „Õnnistatud karikas, mis meie õnnistame, eks see ole Kristuse were osasaamine? Leib, mis meie murrame, eks see ole Kristuse ihu osasaamine?“ ja 17 salmis: „Sest üks leib on, nõnda oleme meie antud üks ihu; sest meie kõik saame ühe leiwa osaliseks.“ Joh. ew. 6, 48 on kirjutatud: „Mina olen eluleib“; ja 63: „Need sõnad, mis ma teile räägin, need on Waim ja elu“. Kristuse osasaamisele jõuame meie ainult tema käskude pidamise läbi. On üteldud Joh. ew. 14, 23: „Kes mind armastab, see peab

minu sõna, ja minu Isa armastab teda, ja meie tahame tema juurde tulla, ja eluaset tema juurde teha“. Kes siin Kristuse sõna peab, see täidab tema puhtuse käsku ja hoiab oma ihu, Jumala templit, roojastamise eest. Paulus kirjutab edasi 1. Kor. 11, 29: „Sest kes kõlwatu sööb ja joob, see sööb ja joob iseenelele nuhtlust, sest tema ei tee wahet Issanda ihu juures“. Kristus on see waimline kalju, kellest meie sööme, kui meie tema käskudel eneste peale mõjuda laseme, ja edasi ütleb Paulus 30. salmis: „Sellepärast on ka palju nõdrasi ja haigeid teie seas, ja palju magawad“. Nendest Pauluse sõnadest on näha, et Kristuse ihu juures mittewahetegemine nõrkust ja haigust toob. Õigel wiisil õhtusöömaaja söömine annab sulle jõudu, terwist ja uut elu. Tahad sa Kristusega õiget õhtusöömaaga pidada, siis täida tema puhtuse nõudmist ja põgene selle ilma rõõmude eest, siis saad sa paremaks olewuseks ja uueks loomaks „Jumala ees ei maksa muud kui uus loom“. Hoidke oma ihusid, see olgu teie mõistlik Jumala teenistus. Inimesesoo ja Jumala wahekord on siis niisugune, et inimene oma tahtmist Jumala tahtmise alla alandama peab, et oma kutset täita.

Jumala tahtmine on tema käskude täitmine ja niisugune elu, nagu Jeesus Kristus kui täielik seadusetäitja, elas. Sellega näitame armastust Jumala wastu, kui tema käskusi peame. Tõe tee on siis Kristuse järele käimine wõitlus selle ilma rõõmude wastu. Lihalikud himud häwitawad kõrgema elu inimese sees ära, nad nõrgestawad Jumala käskude täitmise jõudu. Tahad sa oma Looja wääriliseks olewuseks saada ja oma ettemääratud kutset täita, siis alga wõitlust pärandatud patu, lihahimude wastu, et sa kõrgema elu osaliseks ja paremaks olewuseks saaksid. Siin ilmas elamisega wõidad sa enesele paremas ilmas koha. See on rõõmus lootus, mis sulle wõitlemiseks jõudu peab andma. Kuid mitte ainult seal ilmas ei leia sa niisuguse elu eest tasu, waid juba selles ilmas saad sa sellest osa, sest Jumala rahu, mis kõrgem on kui kõik inimese mõistus, saab ka sind õnnestama. Sa leiad Jumala tahtmise täitmises kõige kõrgemat õnne ja õndsust. Kõik selle ilma lõbumaitsmised on petused, mis sinu sisemist

rahu rööwiad, kõige kõrgem õnn on Jumala tahtmise täit-mises. Ja et Jumala tahtmist täita, peab ikka ainult selle-sama käsu järele käima, mis Issand esimesele inimesepaarile paradiisis andis.

Inimene, kes Jumalat ei usu, on halatsemise wääriline olewus. Ta karistab oma teguwiisiga iseennast, häwitab kõik headuse enese sees, sest et ta õiget teed headuse poole ei tunne. Pealegi on see kombeliku kõlwatuse tundemärk, oma jumalikku päritolemist ära salata. Kes ennast parema ei tunne olema kui loom, see ei ole sellest ka mitte parem. Lihahimu läbi tooreks ja tuimaks läinud inimene salgab oma kõrgema olemise ära ja langeb sagedasti loomast alamale.

See on ülendaw tundmus, teada, et üks armuline Jumal tähtede taga elab ja oma Poega meie äralunastamiseks maa- ilma on saatnud.

Selles usus on kristlikud weretunnistajad surnud ja maa- ilmale näitanud, et surm niisuguses usus mitte hirmus ei ole. Keiser Neero tapalawad ei ole neid hirmutanud maailmale tunnistamast, et usk Kristuse sisse inimese ainus õnn on ja rõõmuga on nad oma maapealse elu parema ilma elu eest ära annud.

Ärawõitmata jõuga on ristiusk üle maailma laiale lagu- nenud ja pagana rahwa pealetormamisele wastu seisnud. Auusameelsed keskaja rüütlid on kristlikust usust enestele waimu ja keha jõudu omandanud. Kui meie ristisõdade peale tagasi mõtleme, kuidas tuhanded oma elu ära andsiwad, et püha maad paganate käest ära wõita, siis näeme selles ini- mese igatsust, Jumala meele pärast olla. Ehk küll see soow täide ei läinud, siis näeme sellest ometi, kui lühikese ajaga ristiusk terve inimesesoo elu peale mõju awaldas.

Kui walesti inimesed Kristuse õpetusest aru on saanud, seda näeme weristest ususõdadest, mida usu pärast peeti. Kristuse käsku ära unustades „Armastage üksteist, nagu mina teid olen armastanud“, on inimesed üksteist puruks kiskunud, arwates sellega Jumalale meelehead teha. Ja täna weel, kus kõik suured rahwad endid kristlasteks nimetawad, näeme wii- maste aastate mässudest, et rahwaste sisemine elu mäda on.

Ja peapõhjus on Kristuse usu walesti õpetamises. Igaüks tahab Kristuse õpetusele teist mõtet anda, kui tema apostlid seda on teinud. Need mehed, kes oma tarkust maailmale selle läbi on näitanud, et nad Kristusest tunnistawad, kõnelewad kõik Kristuse waimus, kes ennast neile ilmutanud ja neid walgustanud on ja neile, nagu ta tõotanud, oma Waimu on saatnud. Kes nende meeste tunnistusi uskuda ei taha, ja neile teist mõtet tahab anda, nendele saab Jumala äranedmine osaks. Ja Jumala needmine on ka see, kui Kristuse õpetusest aru ei saada. Kui sagedasti olen ma Kristuse ja tema apostlite ütelsi arwustama kuulnud, ja ometi ei ole neile tarkadele kunagi mõttesse tulnud, et nende mittemõistmine ja wõimetus nende halbtuses peitub. Ei wõi mitte, nagu nemad seda teewad, üht osa õpetust heaks kiita ja teist ära laita. Kristuse õpetust peab nii kuulutama, nagu tema apostlid seda ilma enese patu peale waatamata tegiwad ja nagu meie seda uues testamendis ülespandud leiame olema. Apostlite õpetuses leidub haruldane mõtete ühendus, sest et nad oma jõu kõik ühest wiinapuust saawad ja see wiinapuu on Jeesus Kristus, elawa Jumala Poeg.

Järeisõna.

Eesolewa mõtte „Inimesesoo wahekord Jumalaga ja tõe teo“ arutamisel (käsitamisel) olen ma vähem ilusa wormi ja sõnade peale waatanud, waid ainult rõhku selle peale pannud, pea mõtteid selgesti wälja ütelda ja olen sellepärast ka ikka ja ikka jälle kordanud, milles kristliku õpetuse peaasi seisab ja kuidas inimene selle äratundmisele jõuab, et Jumal ennast Kristuses maailmale on awaldanud.

Piiblist käib nagu inimesesoo edenemisekäigu joon kuni meie ajani läbi. Need rahwad kes oma usku Kristuse sisse ei kaotanud, seisawad weel täna inimesesoo eesotsas. Kui seda ühendust ei tunta, siis on piiblist arusaamine täiesti wõimata ja ka wõimata inimesesoo wahekorda Jumalaga äraseletada.

Kõik mõtted, mis ma omas kirjas olen awaldanud, on piiblist wõetud, ja suuremalt osalt olen ma kohad nimetanud, kust neid leida wõib.

Eesolewa mõtte käsitamisel panin ma enesele järgmised küsimised ette: Kuidas on patt ilma sisse tulnud? Esimeste inimeste sõnakuulmatuse läbi, kes neile eluks antud Jumala käsku mitte ei täitnud.

Kas Issand ei wõinud patulangemist ette ära näha? Ei. Et omasarnast olewust luua, pidi ta inimesele tahtmise wabaduse andma, et ta wõis head ja kurja teha. See on meie Jumaliku päritolemise peatundemärk, meie wõime iseteadwalt kõike teha. Loomad on loomusunni ja teatawate seaduste alla heidetud, inimene aga pidi, et oma Looja näoliseks saada, wabatahtmisel temale eluks antud Jumala käsku täitma. See oli esimese inimesepaari loomise mõte. Jumala käsust

üleastumist ei wõidud talle mitte andeks anda, sest et see patt temasse enesesse puutus ja idanewat, seesmist, waimlist elu inimese sees ära häwitas. See on patt waimu wastu mis meie sees, mida inimesele mitte andeks anda ei wõidud ja mis teda alamaks olewuseks tegi. Inimene oli selleks loodud, et oma waimlist elu kuni täiuseni, edendada. Kes Waimu läbi lihahimud ära surmab, saab uut elu ja tema sees awaldab end Jumala waim. Kes Waimu wastu pattu teeb, see langeb surma saagiks. Surm on patu palk. Tunnistust selleks, et selle patuga lihaliku rõõmu on mõteldud, mis elu ära häwitab, annab meile Jeesuse elu. Oma täielise kasina ja puhta eluga saab Jeesus oma Looja näoliseks ja sarnaseks, milleks ka meie oleme loodud. Jeesus Kristus on ainus, kes oma ettemääratud kutset täiesti täitnud on ja on see tema elus kõige silmapaistwam, et ta siin maa peal täiesti kasinuse elu elas. Üksi temal on õigus, Jumala olemasolemise üle otsustada ja ta on selleks selge tunnistuse annud, kuidas inimene Jumala meelepäraliselt elada wõib, oma puhta eluga ja kutsub ka meid, paremateks olewusteks saama.

Esimene Kristuse nõudmine inimesesoolt on usk. Usu, et minu käsk, selle maailma rõõmudest taganeda, sinu õndsuseks on, siis saad sa paremaks olewuseks ja tunned ära, et mina tõetee näitaja olen. Ainult usu läbi, wõib inimene alamalt astmelt kõrgemale saada, sellepärast on see tingimata tarwilik, enamteadjat uskuda, ja see enamteadja on Kristus, kes sulle elu pakub, kui sa teda usud. Siin on elu, seal surm, wali. „Mina olen tee, tõsidus ja elu,“ see on tema hüüdmine inimesesoole.

Ma olen Kristuse esimest nõudmist inimesesoolt nime-tanud, tema teine nõudmine on armastus. Armastusest Jumala wastu pead sa tema käsku, mis ta sulle eluks annud, täitma. alles siis saad sa aru, kui ilusaks ta selle ilma sinule on loonud. Ilma armastuseta on elu paljas elutsemine, milles ühtegi tõsist rõõmu ei tunta. Armastus on elu peapõhjus.

Armastusest oma ligimese wastu, pead sa temale Kristusest kõnelema, et ka tema kõrgema elu osaliseks saaks. Kes teise inimese peale mõjuda suudab, oma elu Kristuse

mõttes muuta, see on ühe hinge surmast elule toonud ja saab selleläbi oma patude hulka kinni katma. Sisemist rahu wõidab inimene ainult selleläbi, et ta oma lihaliku tahtmise Jumala tahtmise alla heidab ja seda täita püüab, mis tema Looja tal käskinud. Selles on kõige kõrgem õnn ja õndsus.

Teie ei pea mitte sõna kuuljad, waid sõna täitjad olema. Jak. 1, 22. Oma igapäewases elus peate endid ku kristlased üles näitama, mitte suuga, waid tegudega. Sõna täitjaks saad sa selleläbi, et sa sellel elusõnal, mis Kristus sulle kuulutab, enese peale mõjuda lased, siis sööd sa tema ihu kui eluleiba ja usus, et ta sinu eest surnud ja sind patu wandest wabastanud on, saab sulle patude andeksandmine osaks.

See on Kristuse teenimine waimus ja tões.

Kokkuwõetud mõtted.

1. Inimene kui täiuseta olewus ei wõi mitte tõendada, et Jumalat ei ole, waib ta wõib ainult ütelda, ma olen nii halb, et ma Jumalat ei tunne.

2. Kes Jumalat ära tunda tahab, peab uskuma, et ta olemas on ja peab temale iseenese paranduse läbi läheneda püüdma ja see parandamine sünnib Jumala käsu täitmise läbi.

3. Kes Jumala käsku täita tahab, see peab oma tahtmist Jumala tahtmise alla alandama ja mitte seda tegema, mis tema himu teda ajab, waid mis Jumal tema eluks ja õnneks on käskinud.

4. Jumala tahtmise täitmises on kõige kõrgem auu ja õndsus.

5. Jumala tahtmine on teie pühendamine. Hoidke oma ihusid roojastamise eest lihaliku patu läbi, siis saate paremateks olewusteks ja tunnete ära, et Kristus seda teie heaks on käskinud, selle ilma rõõmudest taganeda ja et see seesama käsk on, mis Issand esimesele inimesepaarile paradiisis andis.

6. Teie ihu on kõigewägewama Jumala tempel, teie ihu roojastamine lihaliku patu lähi on siis patt püha Waimu wastu teie sees, mida inimesele mitte andeks anda ei wõidud, sest et see temasse enesesse puutub ja teda alatuks olewuseks teeb.

7. See on seesama patt, millega Adam langes ja mille läbi patt ilma sisse tuli. Surm on patu palk.

8. See ei oluud mitte halastamata Jumal, kes inimesesugu paradiisi aias ära wandus, waid see oli inimese loomise

loomu sees et ta iseenesest ja wabal tahtmisel Jumala käsku täitma pidi, et oma Looja näoliseks saada.

9. Jumala käsust üleastumise läbi oleme meie täiuseta, surmale määratud olewusteks saanud.

10. See ei olnud mitte Looja mõte, meid surmale pühendada, waid et oma Looja näoliseks saada, pidi inimene isennast, omal wabal tahtmisel, temale eluks antud Jumala käsku täitma.

11. Ainult üks põrmu sees sündinutest on oma Jumala näoliseks saanud, nimelt Jeesus Kristus, kelles Jumal ennast ilmale on awaldanud.

12. Jeesust Kristust nimetatakse teiseks Aadamaks, sest et ta nagu esimene Aadangi mitte lihaliku seaduse järele ei ole saadud, waid ilmlõpmata elu jõuu läbi. Ebr. 7, 16.

13. Wastandiks esimese Aadamale on Jeesus Jumala käsku, mis Issand esimese inimesepaarile paradiisi aias andis, nimelt elupuust mitte süüa täiesti täitnud, ta on oma puhta eluga elu krooni wõitnud ja on oma Looja näoliseks saanud.

14. Jeesus on ainus põrmu sees sündinutest, kes surma mitte ära ei olnud teeninud, kuid ta on seda wabtahtlikult meie süü eest kannud ja Jumala inimesesooaga äralepitanud nii et meie oma patudest hoolimata Jumalaga osaamisenesse wõime saada. Sellepärast on Jumal teda ka surnuist üles äratanud ja oma auu sisse üleswõtnud, kust ta tulema saab, kohutmõistma elawate ja surnute peale.

15. Kristuse Waim walgustab inimest, kes talle õiglase tahtmisega läheneb ja tema puhtuse käsku täita püüab.

16. Tunnistus Kristuse ülestõusmisest on selles et meie nüüd Jumalaga lapselikusse wahekorda oleme saanud. Patu wanne ei rõhu enam inimesesoo peal, meie wõime oma himudele wastu panda ja Jumal annab meile meie süüd Kristuse pärast andeks ja kingib meile tema waimu, mis meid tõe teed juhatab.

17. Waheriie wana testamendi tunnistajate kõige pühama paiga ees on Kristuse surma läbi inimesesoo silma

eest langenud. Meie wõime oma patudest hoolimata kõige pühama, see on Jumala äratundmisele saada, kui meie Kristuse armujärje ette astume.

18. Kes Kristuses mitte maailma walgust ei näe, selle waimusilma ees ripub see riie weel praegu.

19. Waimude katsumisekiri on Kristusest tunnistamine ja selles äratundmises, et Kristus Jumala Poeg on, peitub kõige kõrgem tarkus ja ühtlasi kõige kõrgem õnn ja õndsus nimestele. (1. Kor. 12, 3., Rom. 10, 9., 1. Joh. 4, 1--3)

24